

Ташкилот номи:	Адлия вазирлиги юридик техникумлари
Таркибий бўлинма номи:	Кадрлар бўлими
Танлов босқичи:	Сухбат
Савол йўналиши:	Амалиётда кўп учрайдиган муаммоли ҳолатлар (казус) (40 та казус)

1. Спорт мактабидан Садиқов Б. ўз ҳисобидан 3 ойга меҳнат таътилга чиқди, ишга чиқиш куни 2 октябрь куни эди. Аммо 9 октябрь куни келса ҳам ишга чиқмаяпти. Ушбу ходим билан меҳнат шартномасини қай тартибда ва қайси ҳужжатларга асосан бекор қилса бўлади? Изоҳ беринг.

2. Фуқаро К.Валиева инжиниринг компанияда ўриндошлик асосида (0.5 ставка) фаолият юритади. К.Валиева бошқа ташкилотда 1 ставкада ишлайди. 0.5 ставкада ўриндошлик асосида ишлайдиган ходим моддий ёрдам олса бўладими?

3. Ходим Т.Саматовага 2020 йил 15 апрель куни интизомий жазо чораси сифатида жарима (20 фоизлик) қўлланилган. Лекин, ундан ўзига хулоса чиқармай, қайта-қайта меҳнат интизомини бузиб, кеч қолишларни давом этаверди. 2021 йилнинг 21-23 апрель кунлари 3 кун ишга узрли сабабларсиз келмаганидан сўнг иш берувчи ҳамма ҳужжатларни расмийлаштириб, аввалги жазоларни инобатга олган ҳолда у билан тузилган меҳнат шартномасини МКнинг 100-моддаси 3-бандига кўра бекор қилди. Ходим судга даъво ариза киритди.

Унинг даъвоси асослими?

4. М.Эсонова айни вақтда ҳомиладор ва 4 йилдан бери шу ташкилотда ишлаб келмоқда. Ташкилот бўлимини номи ўзгарганлиги сабабли бўлимдаги ходимлар аттестациядан ўтказилди. М.Эсоновани аттестациядан ўтолмади деб ишдан бўшатишмоқчи.

Ушбу вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг!

5. Ф.Тўлагановнинг дипломи сохта бўлиб чиқди, раҳбар уни бўшатиш ҳақида топшириқ беряпти. Қайси модда билан ишдан бўшатиш мумкин? Ташкилот юристи 100-модда билан бўшатилади деган хулоса берган.

Бу танлов қанчалик тўғри?

6. К.Солиева ишга кирганига 5 ой бўлган эди. Мазкур ишхона давлат идораси бўлиб, Президент қарори билан штатлар қисқартириш бўлиб, К.Солиева ушбу қисқартиришга тушди. Бир ой олдин огоҳлантириш беришди. К.Солиева таътилга чиқмоқчи бўлиб, кадрлар бўлимига мурожаат қилди.

К.Солиева ҳали ишга кирганига 6 ой бўлмагани ҳамда ишдан бўшатиш важи билан унинг талабини рад этилди. К.Солиева таътил ололадими?

Ушбу вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг!

7. Г.Султонов билан меҳнат шартнома бекор бўлгандан бир қанча вақт ўтиб меҳнат дафтарчасини олгани борса, унга меҳнат дафтарчани почта орқали яшаш манзилига жўнатилгани айтилган. Жўнатганлик ҳақида квитанция кўрсатилган. Г.Султонов шу кунгача яшаш манзилига меҳнат дафтарчаси келмаганини айтган.

Ушбу вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг!

8. Т.Фаёзов 1 йиллик ҳарбий хизматга кетмоқда. Унинг ўрнига олинган ходим билан муддатли меҳнат шартномасини муддатли (ходим ҳарбий хизматдан қайтгунча) тузиш мумкинми? Т.Фаёзов хизматдан қайтса, янги олинган ходим билан меҳнат шартномасини Меҳнат кодексининг 105-моддаси билан бекор қилиб, сўнг Т.Фаёзовни ишига тиклаш мумкинми?

Вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг.

9. М.Гулямова физика фани ўқитувчиси бўлиб ўрта таълим мактабига ишга кирмоқчи. Ишга кириш учун меҳнат шартномасини имзолаши керак, лекин ундан олдин унга тиббий кўрикдан ўтишига йўлланма беришди. Тиббий кўрикдан ўтишдан бош тортди. Бундай ҳолатда ишга қабул қилишни рад этиш мумкинми?

Вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг.

10. А.Туробова иш вақтида корxonанинг бир биносидан иккинчисига ўтаётганида музга сирғаниб қўлини қайириб олди. У мурожаат қилмоқчи, лекин иш берувчи А.Туробовага ушбу ҳолатни тасдиқловчи ҳужжатларни беришни рад этмоқда. Иш берувчининг ҳаракатлари тўғрими ва у қандай қилиб иш берувчидан расмий жавоб олишим мумкин?

Сизни бу ҳолатга муносабатингиз.

11. Ташкилот касаба уюшмасининг раиси Т.Сафаров ишдан бўшади, янги директор эса касаба уюшмаси фаолиятини тугатиш ҳақида буйруқ чиқарди. Директорнинг ҳаракатлари тўғрими?

12. А.Собирова бир ой олдин ишга кечикканлиги учун унга хайфсан эълон қилишди, ўтган ойда эса корхонада А.Собировадан ташқари барча ходимларга чорак натижаси бўйича мукофот берилди. А.Собировага хайфсан эълон қилинганлиги учун мукофот пули берилмаганлиги тўғрими?

Вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг.

13. Т.Таджимуратовнинг автомобили бузилиб қолиши натижасида 45 дақиқа ишга кеч қолди. Ишга келганида кадрлар бўлими унга хайфсан эълон қилганлиги тўғрисидаги буйруқ билан таништирди. Иш берувчи Т.Таджимуратовнинг тушунтиришларини эшитмасдан олдин хайфсан эълон қилиши мумкинми?

Бу ҳолатни тўғри деб ҳисоблайсизми?

14. О.Нигматов саккиз йилдан буён бир корхонада молия бўлими бошлиғи лавозимида ишлаб келмоқда. Яқинда ўтказилган текшириш натижасида уни бир ярим йил олдин йўл қўйган хатоси учун унга хайфсан эълон қилишди. Корхона раҳбариятнинг ҳаракатлари тўғрими? Меҳнат қонунчилигида ножўя хатти-ҳаракат содир қилинган кундан олти ой ўтгандан кейин интизомий жазо қўлланилмаслиги айтилган.

Ушбу ҳолатда раҳбариятнинг ҳаракати тўғрими?

15. Г.Рузиева турмушга чиққунига қадар турмуш ўртоғи билан хусусий фирмада иқтисодчи лавозимида ишлар эди. Тўйдан кейин вақт ўтиши билан Г.Рузиева бола парвариши таътилига чиқди. Ҳозирда фарзанди 3 ёшга тўлганлиги сабабали олдинги иш жойига қайтишни хоҳлаяпти, лекин бунга турмуш ўртоғи қарши. Унинг айтишига қараганда, яқин қариндошларнинг битта ташкилотда бирга хизмат қилишлари тақиқланган экан.

Ушбу вазиятга ҳуқуқий баҳо беринг.

16. Л.Олимова тиббий текширувдан ўтганидан кейин уни ишга қабул қилишди ва меҳнат шартномасини тузишди. Ходим уйга қайтиб келгач меҳнат шартномасида ишнинг бошланиш куни кўрсатилмаганлигини кўрди. Л.Олимова эртадан ишга чиқиши керакми ёки аввал меҳнат шартномасини қайта тузиш керакми?

17. А.Сатторов халқаро ташкилотда ишлайди. У ердаги маош ва бошқа шароитлар уни қониқтиради, лекин кадрлар бўлимида ходимга меҳнат дафтарчаси юритилмаслигини айтишди. Бу тўғрими?

18. Ф.Хамраева техникумда ўзбек тили ва адабиётидан дарс беради. Бир халқаро ташкилот ўзининг ходимларини ўқитиш учун Ф.Хамраева ўриндошлик асосида унга қулай бўлган вақтда ишлашга тақлиф қиляпти. Ҳужжатларни расмийлаштириш пайтида ходимдан асосий иш жойидан иш берувчи рухсатномасини олиб келишни сўралди. Ф.Хамрева меҳнат дафтарчасининг тасдиқланган нусхаси, ўриндошлик маълумотномаси кифоя эканлигини айтиб, Кадрлар бўлимига норозилик билдирди.

Ушбу вазифада Кадрлар бўлими ва ходимнинг ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо беринг!

19. Д.Чориев Техника коллежини тугатиб ўрта маълумотли диплом билан 2012-2015 йиллар оралигида Китоб тумани электр тармоқлари корхонасида механик ёрдамчиси бўлиб ишлаган. 2019 йилда Тошкент давлат техника университетини битириб, 2020 йил мазкур корхонага механик бўлиб ишга кирди. Корхона раҳбари меҳнат шартномаси тузилаётган пайтда унга нисбатан уч ойлик дастлабки синов муддати белгиланганини айтди. Орадан бир ой ўтгач, иш берувчи Чориевга дастлабки синов муддатини яна бир ойга чўзганлигини маълум қилди. Иш берувчининг мазкур ҳаракатларидан норози бўлган Чориев туман меҳнат инспекторига мурожаат қилди.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

20. Фуқаро Жалилов яшаш ҳуқуқида жойлашган овқатланиш масканларининг бирига ишга қабул қилинди. Орадан 17 кун ўтгач Жалилов ошхона раҳбаридан нима сабабдан у билан меҳнат шартномасини тузмаётганлигини сўради. Ошхона раҳбари эса уни доимий иш билан таъминлай олмаслигини, яъни у фақат ёз ва куз мавсумида ошхона мижозлари кўп бўлганда иш билан таъминлай олишини айтди. Унинг фикрича бунинг учун эса, ёзма меҳнат шартномасини тузиш шарт эмас.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

21. Мен ишлаб юрганимда касал бўлдим, лекин менга поликлиникадан вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик маълумотномаси берилган. Бухгалтерия нафақани тўламаймиз деяпти. Сабаб вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик варақаси йўқ экан. Лекин, вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик маълумотномаси борку. Шу билан нафақани ололмайманми?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

22. Фуқаро Б.Раҳимов 2020 йилда Наманган давлат университетини тугатди ва юридик техникум канцелярия бўлимига иш юритувчи бўлиб ишга қабул қилинди. У билан тузилган меҳнат шартномасида асосий шартлардан бири сифатида дастлабки синовни ўташ ҳақида келишиб олинди ва унинг муддатини 5 ой қилиб белгилади. Мазкур ҳолатдан қаттиқ норози бўлган Б.Раҳимов Наманган шаҳар прокуратурасига ариза билан мурожаат қилди.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

23. Фуқаро Д.Зокиров узоқ йиллар “korzinka” савдо мажмуасида шафёр сифатида меҳнат фаолиятини олиб борди. 02.04.2020 йилда меҳнат фаолиятини якунлади ва ўзи яшаб турган туман пенсия жамғармасига ёшга доир пенсия расмийлаштириш учун ўзининг меҳнат дафтарчасини тақдим этди. Унинг “korzinka” савдо мажмуасида ишлаган дастлабки олти ойи меҳнат

стажига қўшилмади. Д.Зокиров бунинг сабабини сўраганида пенсия ҳисоб-китоб қилинаётган вақтида синов муддати меҳнат стажига қўшилмайди деган жавобни олди.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

24. Қўшма корхонага ишга жойлашаётган вақтимда, иш берувчи корхонага чет эл фуқаролари раҳбарлик қилаётганлиги сабабли корхонадаги йиллик меҳнат таътили 12 кунни ташкил этишини айтди. Бу тўғрими?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

25. Мен уч йилдан бери техникумда кассир бўлиб ишлаб келмоқдаман. Менинг меҳнат шартномамда унинг амал қилиш муддати кўрсатилмаган. Бу уни ҳақиқий эмас, деб ҳисобланишига олиб келмайдими?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

26. Мен ишга жойлашаётган ташкилотнинг кадрлар бўлимида менга меҳнат шартномасини имзолашни таклиф қилишди, бироқ шу билан бирга мени ишга қабул қилиш тўғрисида буйруқ ҳали имзоланмаганини айтишди. Иш берувчининг буйруғи чиқмасдан туриб меҳнат шартномасини имзолашим мумкинми, ахир буйруқ мазмуни ва унда қандай лавозим кўрсатилганлигини билмайманку?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

27. Амакимни ўғли ишдан уйга қайтаётиб автоҳалокатга учради. Унинг олган тан жароҳати ишлаб чиқариш билан боғлиқ деб ҳисобланадими? Иш вақти тушунчасига нима киради?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

28. Қарамоғида 16 ёшга етмаган уч нафар фарзандим бор. Қон босимим ошганлиги сабабли меҳнатга лаёқатсизлик таътилига чиқдим ҳамда менга иш ҳақининг 80 миқдорида вақтинча меҳнатга қобилятсизлик нафақаси тўлашди. Шу тўғрими?

Вазиятга қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг.

29. Икки нафар юристни тасаввур қилсак, уларнинг иккисида ҳам қизил диплом мажуд, улар Адлия вазирлигида ишлайдилар. Уларнинг касб малакалари фарқ қилмайди, таълим муассасаси ва иш жойи ҳам бир хил. Бироқ уларнинг универсал кўникмалари турлича. Биринчиси жамоада яхши ишлайди, ўзига ишончи юқори, ҳамкасблари билан мулоқотга кириша олади. Иккинчиси эса ҳакасблари билан мулоқотга киришишдан кўра қонун

лойихалари усутида ишлашни афзал кўради ва ҳужжатлар билан ишлашда кучли методологияга эга.

Савол: Айтинг-чи, ушбу икки нафар юристнинг тақдири бир хил кечадами? Келажакда уларнинг фаолиятида қандай ўзгаришлар бўлиши мумкин?

30. Мен ишлаб юрганимда касал бўлдим, лекин менга поликлиникадан вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик маълумотномаси берилган. Бухгалтерия нафақани тўламаймиз деяпти. Сабаб вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик варақаси йўқ экан. Лекин, вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик маълумотномаси борку. Шу билан нафақани ололмайманми?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

31. Фуқаро И.Иброҳимов Қашқадарё вилояти кўз касалликлар шифохонасига қўриқлаш хизмати бошлиғи лавозимига ишга қабул қилинди. Аммо, шифохона раҳбарияти ишга кириш чоғида ундан ҳарбий ҳисобда турганлик ҳақидаги гувоҳномасини тақдим этишини сўради. Бунга жавобан И.Иброҳимов мазкур гувоҳноманинг ишга умуман аҳамияти йўқлиги, қолаверса гувоҳномани олганига 14 йил тўлганлигини билдирди. Шифохона раҳбарияти агар мазкур гувоҳномани тақдим этишни рад этса, у билан меҳнат шартномасини тузмаслигини билдирди.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

32. Фуқаро П.Баҳромова 12.03.2020 йилда “Samoviy orzular” МЧЖга сотувчи сифатида ишга қабул қилинди. П.Баҳромованинг илк марта ишга кириши эди. Орадан ўн кун ўтиб яъни, 22.03.2020 йилда П.Баҳромова кадрлар бўлими нозирига унга меҳнат дафтарчаси тугилган ёки тугилмаганлигини аниқлаш учун мурожаат қилди. Бунга жавобан унинг билан тузилган меҳнат шартномасида дастлабки синов муддати 3 ой қилиб белгиланганлиги боис, шу муддат ўтгандан сўнггина унга меҳнат дафтарчасини тугилиши мумкинлигини таъкидлади.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

33. Фуқаро Ч.Каримов 20.10.2020 йилдан бери Зомин туман молия бўлими архивида иш юритувчи бўлиб ишлаб келади. Аммо, у билан меҳнат шартномаси тузилмаган, яъни ишга қабул қилиш тегишли равишда расмийлаштирилмаган. Ч.Каримов шунчаки архив раҳбарининг ижозати билан иш бошлаган. Меҳнат қонунчилигини риоя қилишини назорат қилиш учун келган давлат меҳнат инспектори архив раҳбариятига жарима жазосини белгилади. Инспекторнинг мазкур қароридан норози бўлган архив раҳбари адвокатга мазкур ҳолатга қонунчилик асосида муносабат билдиришини таъкидлади.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

34. Фуқаро С.Олимова “QURILISH SERVIS” МЧЖга котиб-иш юритувчи бўлиб ишга кириш учун муружаат қилди. Унинг муружаатига нисбатан агар ишга киришини хоҳласа фақат дастлабки синовни ўташи лозимлигини таъкидлади. Бунга жавобан, фуқаро С.Олимова унинг ҳомиласи 20 ҳафтада эканлигини ва меҳнат қонунчилигининг 84-моддасида ҳомиладор аёллар билан дастлабки синов муддати белгиланмаслигини билдирди. “QURILISH SERVIS” МЧЖ юристи Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси фақат давлат хизматчиларига тааллуқли эканлигини билдирди.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

35. “ARTEL” Компанияси 21.05.2020 йилда навбатдаги бўш иш ўринларини жамоатчиликка маълум қилди. Мазкур эълон берилган куннинг эртасига Ф.Камалова корхонага ошпаз бўлиб ишга кириш истагини билдирди. Камаловага 2 ой 15 кунга дастлабки синов муддати тадбиқ этилишини билдирди ва ушбу ҳолат меҳнат шартномасининг қўшимча шарти сифатида киритилди. Бироқ мазкур синов муддатининг сўнгги икки ҳафтасида Ф.Камалова каронавирус инфекциясига чалинганлиги учун компанияга бормади.

Мазкур ҳолатда икки ҳафталик вақтинчалик меҳнатга қобилиятсизлик даври синов муддатига қўшиб ҳисобланадими?

36. Мени яқинда фирмамизнинг касаба уюшмаси раҳбари этиб сайлашди. Фирмамизда жамоа шартномаси тузилмаган, мен жамоа шартномасини тузиш ташаббуси билан чиқишим мумкинми?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

37. Ташкилотимиз касаба уюшмасининг раҳбари ишдан бўшади, янги директоримиз эса касаба уюшмаси фаолиятини тугатиш ҳақида буйруқ чиқарди. Директорнинг ҳаракатлари тўғрими?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

38. Меҳнат шартномасида иш вақтимиз соат 9-00 дан 6-00 гача деб белгиланган бўлса ҳам, биз ташкилотимизда эрталабдан кечгача ишлаймиз. Аслида бизни ҳеч ким кечгача ўтиришга мажбур қилмайди, фақат баъзида раҳбарият томонидан кечки соат 5-00 да йиғилиш ўтказилиб, ушбу йиғилиш кечасигача давом этиши мумкин. Ушбу иш вақти нормал ҳисобланадими?

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг

39. Қарамоғида 16 ёшга етмаган уч нафар фарзандим бор. Қон босимим ошганлиги сабабли меҳнатга лаёқатсизлик таътилига чиқдим ҳамда менга иш ҳақининг 80 миқдорида вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси тўлашди. Шу тўғрими?

Вазиятга қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг.

40. Фуқаро Н.Сотволдиева Тошкент шаҳар 4-сон шаҳар тўғруқ комплексига генеколог бўлиб ишга қабул қилинди. Ишга қабул қилинаётганда ундан саломатлиги аҳволи ҳақидаги маълумотнома ҳам олиб келиши талаб қилинди. Бундан норози бўлаган Н.Сотволдиева ўзи яшаб турган Бектемир туман давлат меҳнат инспекторига ариза билан мурожаат қилди.

Вазиятга амалдаги қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда ҳуқуқий баҳо беринг.